

Raadsvoorstel

Vergadering : Gemeenteraad Best
Raadsvergaderdatum : 08-05-2017
Griffie Registratienr. :

Onderwerp

Afronding 3-sterrendossier duurzaamheid

Aanleiding

Het 3-sterrendossier duurzaamheid is een van de 3-sterrendossiers van de strategische agenda 2014-2018. Het 3-sterrendossier duurzaamheid gaat over de ambitie om in 2030 energieneutraal en afvalloos te zijn. In het participatietraject dat een 3-sterrendossier kenmerkt, hebben diverse bijeenkomsten plaatsgevonden, met u als Raad en met andere stakeholders, zoals inwoners, bedrijven, deskundigen en maatschappelijke organisaties (zie bijlage a. voor een overzicht). Daarbij hebben raads- en burgerleden zich een breed beeld van het thema duurzaamheid kunnen vormen en is veel informatie vergaard over mogelijkheden, gewenste actiepunten, kansen en belemmeringen. Deze inzichten vormden de basis voor de discussiesessie van 27 juni 2016. Daar hebben raadsleden hun bevindingen en wensen met elkaar kunnen delen en kunnen discussiëren over de gewenste koers naar de toekomst. De bevindingen uit het hele traject vormden belangrijke input voor dit voorstel. In de discussiesessie is afgesproken dat een raadsvoorstel wordt voorbereid met daarin opgenomen voorstellen met betrekking tot:

- De in de discussie genoemde prioriteiten en actiepunten (zie bijlage b. voor de resultaten van de duurzaamheidsdialoog van 23 mei 2016);
- Aanvullende maatregelen om het behalen van de duurzaamheidsdoelen te versnellen.

De output van het doorlopen participatietraject vormt mede de input voor dit voorstel. Daarmee is het dossier als zijnde een 3-sterrendossier afgerond.

Het is belangrijk dat iedereen die dit voorstel leest, weet wat er bedoeld wordt met energieneutraal en afvalloos en daarvan een eenduidig beeld heeft. Best hanteert voor haar ambities de volgende definities voor energieneutraal en afvalloos.

Ergieneutraal betekent dat alle benodigde energie (na besparing) in de hele gemeente Best wordt opgewekt uit duurzame, ook wel hernieuwbare, bronnen (zoals zon, wind, biomassa, aardwarmte, waterkracht, etc.).

Afvalloos heeft de gemeente Best in het Beleidsplan energie- en materiaaltransitie 2012-20125 als volgt gedefinieerd: in 2030 ontstaat er in de gemeente Best geen huishoudelijk restafval meer, alle vrijkomende materialen worden – bij voorkeur binnen de regio – hoogwaardig toegepast (als grondstof) voor nieuwe producten.

In bijlage c. zijn ter verduidelijking de definities en hun onderlinge samenhang nader toegelicht. Hierin is ook de link met de definities in de woonvisie toegelicht.

Advies

1. De voorgestelde koers voor ambitie en tempo vaststellen, zijnde:
 - a) Houd in het kader van de ambities op het gebied van duurzaamheid vast aan de ambitie energieneutraal en afvalloos;
 - b) Pas in dit kader het tempo aan aan het tempo van de regio en laat het jaartal 2030 los;
 - c) Versterk de samenwerking met partners in de gemeente en de regio;
 - d) Stel extra capaciteit en middelen beschikbaar om de benodigde versnelling te kunnen realiseren.
2. De vierde begrotingswijziging 2017 vaststellen

Argumenten

1.a Ambitie in lijn met die van Rijk en regio, streefjaar 2030 ambitieus

De huidige ambitie van Best luidt: energieneutraal en afvalloos in 2030. Dat is een forse ambitie.

Laten we deze ambitie afzetten tegen de ambities op regionaal, nationaal en internationaal niveau.

De Metropool Regio Eindhoven heeft de ambitie om als eerste regio energieneutraal te zijn. Momenteel wordt gewerkt aan een vorm waarin deze ambitie en de uitvoering ervan zijn beslag kan krijgen. Een jaartal waarin energieneutraal moet zijn bereikt, wordt hierbij losgelaten; de ambitie is 'de eerste zijn'. De verschillende gemeenten binnen de regio hebben vrijwel allemaal een vergelijkbare ambitie als Best, namelijk energieneutraal en/of afvalloos. Echter de tempi waarin de gemeenten dit willen bereiken verschilt en varieert van 2025 tot 2050.

Ook in het (inter)nationale speelveld zijn enkele belangrijke afspraken gemaakt:

- In 2013 hebben diverse partijen het nationale SER energieakkoord getekend. De VNG heeft namens de Nederlandse gemeenten getekend en daarmee committeert gemeente Best zich aan de doelstellingen uit het akkoord, zijnde 1,5% energiebesparing per jaar realiseren en een toename van de productie van duurzame energie tot een aandeel van 14% in 2020 en een aandeel van 16% in 2023.
- In maart 2015 werd het Brabants energieakkoord gelanceerd. Uiteindelijke doel is een klimaat- en energieneutrale provincie in 2050. Deelnemende partijen aan het akkoord beogen een versnelling aan te brengen in de verduurzaming van de energiehuishouding in de provincie en een extra impuls te geven aan de uitvoering van de landelijke agenda.
- In de Urgendzaak van juni 2015 die tegen de Nederlandse staat is aangespannen wordt stringenter klimaatbeleid afgedwongen bij de Nederlandse staat. De Haagse rechtbank heeft de eisers in het gelijk gesteld en de overheid moet nu meer en effectievere klimaatacties en –maatregelen ondernemen om het aanzienlijke Nederlandse aandeel in de mondiale uitstoot te verminderen. De rechter eist dat Nederland in 2020 minimaal 25% CO₂-reductie realiseert ten opzichte van 1990, terwijl de huidige ambitie 16% is.
- De internationale klimaatconferentie in Parijs eind 2015 heeft opnieuw duidelijk gemaakt dat iedereen zich moet inspannen om de opwarming van de aarde te beperken. En de aflopende beschikbaarheid van grondstoffen vraagt aandacht om duurzame economische oplossingen mogelijk te maken. Er zijn vergaande en bindende afspraken gemaakt om klimaatverandering tegen te gaan. In 2100 moet de opwarming van de aarde ruim beneden de 2 graden Celsius zijn gebleven, waarbij 1,5 graad Celsius als streefgetal in het verdrag is opgenomen.
- Op de nationale klimaatop in Rotterdam in oktober 2016 is benadrukt dat er weliswaar al veel gebeurt in Nederland op klimaatgebied, maar dat er ook nog heel veel moet gebeuren. Er is "werk aan de winkel" zei premier Rutte.
- Eind 2016 presenteerde minister Henk Blok van het ministerie van Economische Zaken de Energieagenda. Deze geeft een doorkijk hoe Nederland in 2050 een volledige duurzame energievoorziening heeft. Dat betekent (onder andere) dat iedereen van het aardgas af moet, "van gas los". Op 8 maart 2017 is de Green Deal aardgasvrije wijken getekend. In totaal 42 partijen waarvan 31 gemeenten ondertekenden de deal. Ook gemeente Boxtel en gemeente Veldhoven zijn hierbij betrokken.

- Op 15 maart 2016 vonden de verkiezingen voor de Tweede Kamer plaats. De keuzes van het nieuwe kabinet zijn ook van invloed op bovenstaande ontwikkelingen en de verdere uitwerking voor gemeente Best.

Ten aanzien van de materiaaltransitie met betrekking tot afval zijn twee ambitiekaders van belang:

- Het programma VANG, Van Afval Naar Grondstof (van het ministerie van Infrastructuur en Milieu), beoogt het optimaal gebruik van grondstoffen door het voorkomen van afval en beter scheiden en recyclen van afval dat toch ontstaat. De inzet is een transitie naar een circulaire economie. Dit vereist een integrale aanpak; de scope van het programma omvat dan ook de totale keten van productie, gebruik en recycling.
De voornaamste ambitie in het programma voor gemeenten is 75% afvalscheiding in 2020 en gemiddeld maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar. Om lijn te brengen in de inspanningen die moeten bijdragen aan het bereiken van deze doelstelling is er een landelijk uitvoeringsprogramma huishoudelijk afval opgesteld. Dit programma kent vier hoofdlijnen:
 1. Gemeenten formuleren ambitieuze beleidsdoelen;
 2. Gemeenten zijn in staat om werk te maken van de eigen beleidsdoelen;
 3. Burgers zijn gemotiveerd bij te dragen aan afvalpreventie en afvalscheiding;
 4. Ketenpartijen werken samen aan het sluiten van ketens.
- Met het Regionaal manifest voor een afvalloze samenleving (2012) streven de 21 gemeenten binnen het Metropool Regio Eindhoven naar een maximum van 5% restafval in 2020. De deelnemende gemeenten, waaronder gemeente Best, gaan ervan uit dat dit grote kansen biedt op economisch, ecologisch en sociaal vlak.

In de huidige situatie realiseert gemeente Best een scheidingspercentage van circa 58% en een hoeveelheid restafval van 198 kilogram per inwoner (2016).

In september 2016 heeft de Raad besloten over te gaan op een ander inzamelsysteem. Met het nieuwe inzamelsysteem wordt beoogd het scheidingspercentage omhoog en de hoeveelheid restafval omlaag te krijgen waarmee de doelstelling van VANG kan worden gerealiseerd. Monitoring van de voortgang moet uitwijzen of daarmee ook de doelstelling afvalloos in 2030 wordt gerealiseerd. Zo niet, dan zijn aanvullende maatregelen nodig.

1.b.1 Realisatie van de ambitie wat betreft energieneutraal loopt achter

Begin 2012 is het Beleidsplan energie- en materiaaltransitie (2012-2015) vastgesteld en is gestart met de uitvoering ervan. Sinds medio 2015 wordt gewerkt op basis van het uitvoeringsprogramma duurzaamheid (2015-2016) dat samen met coöperatie Best Duurzaam is opgesteld en wordt uitgevoerd.

De afgelopen periode is een analyse van de energiehuishouding van de gemeente Best uitgevoerd. Een notitie met de feiten en analyse is opgenomen in bijlage d¹. Uit de analyse van de huidige situatie blijkt onder andere het volgende:

- Het verbruik van elektriciteit en gas is de afgelopen zeven jaar (2008-2015) gedaald met 0,7% dus 0,1% per jaar, en per vastgoedobject 0,7% per jaar. Dat is minder dan de 1,5% energiebesparing volgens het SER energieakkoord en minder dan de 5% energiebesparing volgens het uitvoeringsprogramma energie- en materiaaltransitie.
- De energiebesparing in de afgelopen zeven jaar ging gepaard met een stijging van het aantal vastgoedobjecten van 5%. Over de gehele linie, behalve bij het elektriciteitsverbruik van bedrijven, is het energieverbruik in Best per aansluiting (vastgoedobject) gedaald.

¹ De resultaten van de analyse van de energiehuishouding worden als uitgangspunt gehanteerd omdat daarin het elektriciteitsverbruik is omgerekend naar primaire energie. Dit maakt de analyse consistent met de ambitie energieneutraal. In de tot nu toe gehanteerde analyse voor het uitvoeringsprogramma is dat niet gedaan, wat maakt dat in het huidige uitvoeringsprogramma andere waarden worden gehanteerd.

- Het zakelijk energieverbruik is ruim 2 keer zo groot als het particulier energieverbruik. Dat komt door het zakelijk elektriciteitsverbruik, wat bijna 5 keer zo groot is als het particulier elektriciteitsverbruik.
- Het aandeel van vervoer in het totale energieverbruik (elektriciteit, aardgas en vervoer) is ruim 30%. Daarvan wordt bijna 70% veroorzaakt door het gebruik van fossiele brandstoffen op de snelwegen².
- Het aandeel duurzame energie op het totale fossiele energieverbruik (elektriciteit, aardgas en vervoer) bedroeg in 2014 3,06% en in 2015 3,14%. Dat is ongeveer de helft van het landelijk gemiddelde. Dat had ongeveer 5% moeten zijn om conform het SER energieakkoord te opereren en 8% om naar energieneutraal in 2030 toe te werken³.
- Het aandeel duurzame energie op het fossiele energieverbruik voor elektriciteit en aardgas, dus exclusief vervoer, bedroeg in 2015 4,55%.
- De duurzame energie die wordt opgewekt is afkomstig van zon (duurzame elektriciteit), houtkachels en WKO installaties (beide duurzame warmte). Met het aandeel zonne energie loopt de gemeente Best voor op zowel het provinciale als het landelijke gemiddelde.
- Als de gemeente Best besluit solidair te zijn aan het SER Energieakkoord en het Brabants Energieakkoord (14% duurzame energie in 2020 en 16% in 2023) dan betekent dit dat de duurzame energieproductie elk jaar moet stijgen met circa 52 TJ (terrajoule). Dit is een versnelling met ongeveer een factor 6. Hoeveel duurzame energie is hier voor nodig? Enkele voorbeelden:
 - elk jaar 3 MW aan windturbines plaatsen, dus één windturbine van 3 MW per stuk per jaar⁴, of
 - elk jaar bij 2.100 woningen zonPV plaatsen, dat is 3 keer zoveel als de woningen met zonPV in 2016, of
 - elk jaar zonnevelden realiseren met een oppervlakte van ruim 10 ha, of
 - elk jaar 1.000 woningen voorzien van hoogwaardige biowarmtekets.

Overigens hebben ook andere gemeenten moeite de ambities te realiseren in het gewenste tempo en Nederland als geheel loopt ook achter, getuige onder andere de Urgendazaak, de resultaten van de klimaatop in Rotterdam eind 2016 en de ambitie 'van gas los' uit de Energieagenda van minister Blok.

1.b.2 Regio nodig om samen de ambitie wel te realiseren

De situatie van Best is zodanig dat het op basis van de huidige stand van de techniek zeer moeilijk haalbaar is om op eigen grondgebied energieneutraal te zijn in 2030. Dit wordt bepaald door de specifieke kenmerken van de gemeente met onder andere veel energie-intensieve bedrijven, de aanwezigheid van veel (snel)wegen, het relatief kleine grondgebied en de beperkte ruimtelijke mogelijkheden voor grootschalige duurzame energieopwekking zoals zonnevelden en windturbines (met namen door provinciale verordening ruimte).

De voorgestelde koers voor ambitie en tempo luidt daarom: houd vast aan de ambities energieneutraal en afvalloos en sluit met het tempo aan bij de regio. Het jaartal 2030 is niet heilig, een energieneutrale en afvalloze gemeente wel. Dat betekent dat we met aansluiting op de regio het precieze jaartal loslaten, maar wel ambitieus blijven.

De ambitie voor de regio luidt: als eerste regio energieneutraal. Best draagt daar op actieve wijze aan bij door onder andere focus op energiebesparing bij bedrijven en inwoners en duurzame energie opwekking;

² Volgens nationale afspraken wordt het energieverbruik ten gevolge van vervoer over snel- en vaarwegen toegerekend aan de gemeente waar de snel- of vaarweg ligt.

³ Dit is gebaseerd op een lineaire groei van het aandeel duurzame energie.

⁴ Opgemerkt moet worden dat de provinciale verordening ruimte (2014, provincie Noord Brabant) bijzonder weinig ruimte biedt voor windenergie. Het noordwesten van de provincie is aangewezen als zoekgebied en Best valt daar dus niet in. Ook stelt de provinciale verordening een aantal eisen met betrekking tot de omvang (alleen ingepast in grootschalig landschap) en aantal (geen solitaire windturbines). Daarnaast brengt de ligging van het vliegveld belemmeringen met zich mee, waardoor er op het grondgebied van de gemeente, ondanks de hierboven geschetste theoretische potentiële locaties, vrijwel onmogelijk is om windturbines te realiseren.

lokaal wat kan (met name zon), regionaal wat moet, en samenwerking met de regio en met stakeholders in de gemeente, zoals Best Duurzaam en ondernemers.

1.c.1 Gemeente Best kan het niet alleen

Samenwerken is essentieel om de ambitie te kunnen realiseren. Het gaat immers om geheel Best en niet alleen de gemeente. Daarbij wordt een dilemma ervaren met aan de ene kant de benodigde versnelling en aan de andere kant het realisme van de ambitie. Daarom is het nodig continu de samenwerking op te zoeken. De gemeente kan het niet alleen, sterker nog, het zijn juist de andere stakeholders die tezamen de grootste bijdrage aan de ambitie kunnen leveren. En als je de regio nodig hebt om je ambities te kunnen realiseren, is intensieve samenwerking nodig in de regio. Het versterken en borgen van samenwerking met partners binnen de gemeente en in de regio is een randvoorwaarde voor succes. Dit is een belangrijk element in het bij te stellen uitvoeringsprogramma.

1.c.2 Uitvoeringsprogramma met belangrijke rol voor stakeholders en partners

Om de ambities te realiseren is het dus nodig om gezamenlijk te versnellen, door enerzijds allemaal fors te investeren in energiebesparing en anderzijds meer ruimte te geven in duurzame energieopwekking. Daarnaast moeten de activiteiten op het gebied van afval onverminderd worden voortgezet (ook samen met stakeholders, inwoners en bedrijven).

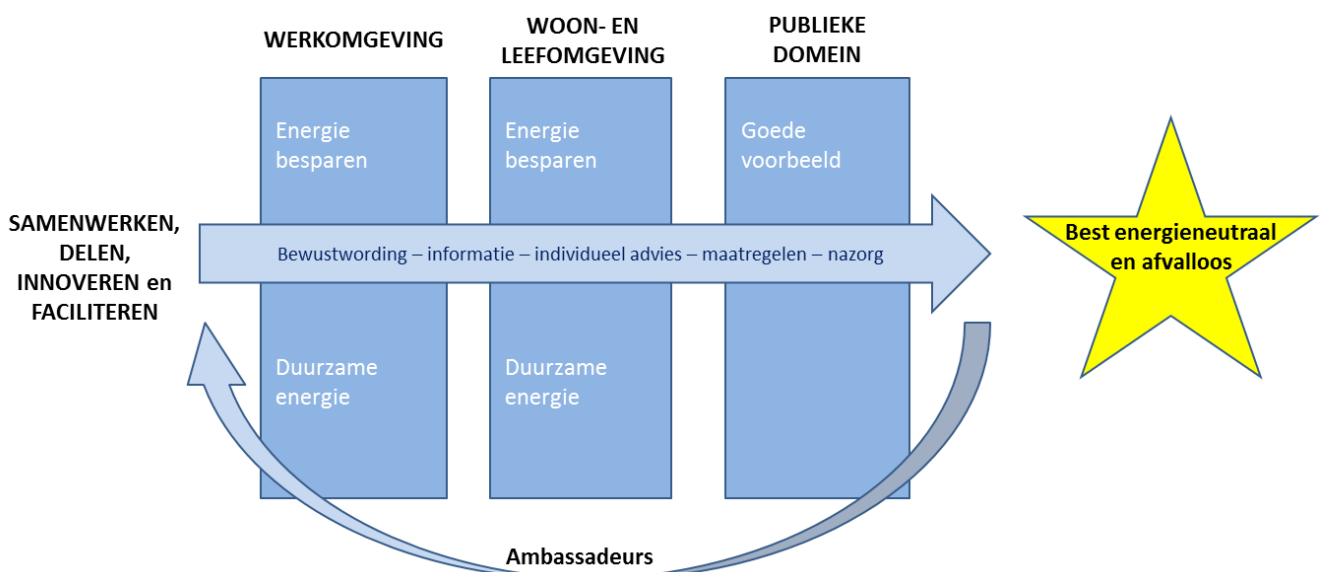
1.c.3 Meer samenhang en resultaatgerichtheid in programma nodig

Het aanbrengen van focus en structuur in de veelheid aan activiteiten gaat helpen om de benodigde versnelling te maken. Er moet een programma met programmaorganisatie worden opgezet. Het programma biedt focus en richting, de organisatie biedt helderheid over rollen en verwachtingen en versterkt samenwerking.

De komende periode wordt het uitvoeringsprogramma op basis van bovenstaande uitgangspunten bijgesteld en uitgewerkt langs de volgende vier programmalijnen:

1. Werkomgeving (energie besparen en duurzame energie opwekken)
2. Woon- en leefomgeving (energie besparen en duurzame energie opwekken)
3. Publieke domein (goede voorbeeld)
4. Samenwerken, innoveren en faciliteren (binnen gemeente en in regio)

In onderstaande figuur is een schematische weergave van het programmakader opgenomen.

Ad. 1 Werkomgeving

De programmatische Werkomgeving richt zich op energiebesparing en duurzame energieopwekking in relatie tot bedrijvigheid (bedrijven, bedrijventerreinen, ondernemers, kantoren, winkels, scholen, vervoer, etc.) Het zakelijk elektriciteitsverbruik is hoog. Met grondige analyses van de werkelijke situatie van het energieverbruik kunnen de mogelijkheden voor verduurzaming bij bedrijven en instellingen in beeld worden gebracht. Dus kansen voor zowel energie besparen als duurzame energie opwekken. Vooral zonPV op daken biedt in Best mogelijkheden. Het benutten van de besparing op de energierekening biedt kansen om energiemaatregelen te financieren.

Er zijn ook al enkele goede voorbeelden. Deze bedrijven zijn koplopers en worden door de gemeente aangesproken op wat zij kunnen doen in hun netwerk. En hen wordt gevraagd wat ze daarvoor nodig hebben van de gemeente. Dus, bedrijven stimuleren bedrijven, zo creëren we een 'zwaan kleef aan effect'. Door bedrijven te verbinden, bijvoorbeeld op de schaal van een bedrijventerrein, kunnen ook krachten worden gebundeld. Een energieconvenant is een voorbeeld van een manier waarin dit zijn uitwerking kan krijgen.

Samen met de Omgevingsdienst Zuid Oost Brabant zet de gemeente Best zich in voor het versneld uitvoeren van energie audits en het gericht voorlichten van bedrijven over mogelijkheden tot energiebesparing en duurzame energie (mede voortvloeiend uit Activiteitenbesluit en Energy Efficiency Richtlijn (EED⁵)). Voorrang wordt daarbij gegeven aan de grote bedrijven die een audit verplichting hebben en bedrijven die zelf werk willen maken van duurzaamheid, de duurzame top 10 van Best. Best wil bedrijven handelingsperspectief bieden en pas in laatste instantie handhaven. Informeren, adviseren, stimuleren en samenwerking vormen het uitgangspunt. Streven is daarbij om tot een collectieve aanpak te komen zodat uitvoering laagdrempelig wordt en ervaringen gedeeld kunnen worden.

Ad. 2 Woon- en leefomgeving

De programmatische Woon- en leefomgeving richt zich op energiebesparing en duurzame energie opwekking bij woningen, particulier en huur. Hoewel een kleiner aandeel in het totale energieverbruik, is ook de aanpak van het particulier energieverbruik van groot belang om energie te besparen en duurzaam op te wekken. Aanpak vanuit de ketengedachte vormt de kern. Intensieve samenwerking tussen partijen in de keten (woningcorporaties, bouwsector, Best Duurzaam, Slim wonen+, banken, gemeente etc.) is noodzakelijk. Een aanpak waarin al deze betrokken partijen vanuit hun eigen rol in de keten hetzelfde 'verhaal' richting de inwoners brengen: slechts met een samenhangend pakket aan maatregelen gaan we samen de ambities halen en alleen als energiemaatregelen in de juiste volgorde worden gedaan (dus eerst het dak isoleren en dan pas zonnepanelen plaatsen bijvoorbeeld). Naast individuele maatregelen op woningniveau zijn ook concepten als 'zon op andermans dak' en postcoderoos kansrijk. Ook hier gaat het om het benutten van de besparing op de energierekening voor het financieren van energiemaatregelen.

Naast de individuele aanpak bieden vooral ook maatregelen op wijkniveau, zoals eerder in Speelheide, kansen om meters te kunnen maken. Denk verder aan alle nieuwbouwprojecten nul-op-de-meter (conform de motie van 6 maart 2017 naar aanleiding van het voorstel woonvisie gemeente Best 2017) en een wijkaanpak voor 'van gas los'. Ook dit maakt onderdeel uit van de ketenaanpak. In de af te ronden nota duurzaam wonen en het op te stellen uitvoeringsprogramma voor de woonvisie worden de mogelijkheden nader uitgewerkt.

⁵ Het Activiteitenbesluit stelt dat bedrijven energiebesparende maatregelen die binnen 5 jaar kunnen worden terugverdiend, moet uitvoeren. De Europese Energy Efficiency Richtlijn (Energy Efficiency Directive, EED) stelt dat bedrijven met meer dan 250 FTE of een jaaromzet van 50 miljoen euro 4-jaarlijks een energie audit moeten uitvoeren. Daarmee wordt informatie verzameld over het energie verbruik en kunnen mogelijkheden voor kosteneffectieve energiebesparing worden gemeten en gesignaleerd.

Ad. 3 Publieke domein

De gemeente wil het goede voorbeeld geven. Dat is belangrijk voor de eigen bijdrage aan de ambitie en voor het stimuleren van anderen in de gemeente. Het goede voorbeeld geven kan in de volgende domeinen:

- Aanpak gemeentelijk vastgoed door het uitvoeren van meerjarenprogramma's te integreren met duurzame energieoplossingen. Momenteel wordt gewerkt aan een plan en investeringsprogramma voor het verduurzamen van het gemeentehuis naar label A. Dat lijkt kansrijk met het oog op betaalbaarheid en met een terugverdientijd van circa 13 jaar. Dit kan ook uitgewerkt worden voor ander gemeentelijk vastgoed. Er liggen kansen als de gemeente bereid is uit te gaan van investeringen die een terugverdientijd van 15 jaar hebben. Ook bij nieuwbouw kan de gemeente haar voorbeeldrol laten gelden door als uitgangspunt energieneutraal te hanteren.
- Duurzaam inkopen. De gemeente ondertekende het manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Onlangs is gestart met de uitwerking van de wijze waarop de gemeente Best hier invulling aan wil geven. Vervolgens zal dit worden geïmplementeerd en volgt mogelijk aanpassing van of aanvulling op het inkoopbeleid.
- Aanpak van het eigen wagenpark. Momenteel wordt gewerkt aan de vervanging van twee dienstauto's door een elektrische auto en een deelauto. Deze verduurzaming van het eigen wagenpark kan worden doorgezet, bijvoorbeeld door aanschaf van meer elektrisch vervoer, vervoer op bio brandstof of meer elektrisch fietsvervoer. Er liggen kansen als de gemeente bereid is uit te gaan van investeringen die een terugverdientijd van 6 jaar hebben.
- Maatregelen in de openbare ruimte. Openbare verlichting is veruit de grootste energieverbruiker voor de gemeente. Met slimme verlichtingsconcepten (bijvoorbeeld meer vraag gestuurd) kan een deel van het energieverbruik worden gereduceerd. Volgens het huidige beleid (beleidsplan openbare verlichting, 2014) worden armaturen na een bepaalde tijd vervangen door energiezuinige LED-armaturen. Om de doelstellingen met betrekking tot energie te bereiken is het nodig om dit te versnellen. Daarnaast zijn er (landelijke) Green Deals die mogelijk interessant zijn voor de gemeente Best om aan deel te nemen, bijvoorbeeld Green Deal GWW (grond-, weg- en waterbouw) of 'het nieuwe draaien' (efficiënt omgaan met het inzetten en gebruiken van werktuigen).

Ad. 4 Samenwerken, delen, innoveren en faciliteren

Samenwerken, delen, faciliteren en innoveren zijn randvoorwaarden voor succes. Daarom steekt deze programmalijn als een satéprikker door de andere drie programmalijnen heen. Momenteel vindt in de gemeente al nauwe samenwerking plaats met coöperatie Best Duurzaam. Die is nauw betrokken bij zowel de formulering van duurzaamheidsmaatregelen als de uitvoering ervan. Ook de samenwerking met andere partners binnen dient te worden geborgd. Denk aan woningcorporaties en onderwijsinstellingen (in relatie tot de eerder genoemde ketenaanpak) en ondernemers (in relatie tot de bedrijvanaanpak). De samenwerking is erop gericht om de samenleving in beweging te krijgen, samen te verbeteren en vernieuwen en zo gezamenlijk meer meters te maken op de weg naar energieneutraal en afvalloos.

Om de energie- en materiaaltransitie te laten slagen, zijn naast de gemeente vooral ook stakeholders aan zet. Inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, woningbouwcorporaties, de bouwsector, ontwikkelaars, banken etc. kunnen allemaal een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de ambitie leveren door:

- communicatie, voorlichting en promotie (gedurende de hele zogenaamde klantreis (bewustwording – informatie – individueel advies – investeren – nazorg)). Inzetten op het delen van ervaringen en het creëren van het 'zwaan-kleef-aan-effect'. Partijen als Best Duurzaam en Slim wonen+ spelen hier nu al een belangrijke rol in;
- stimuleren en faciliteren. Dat kan onder andere met wet- en regelgeving (bijvoorbeeld faciliterend ruimtelijke ordening beleid voor grootschalige duurzame energie opwekking, vergunningen, welstandbeleid), financiële prikkels (bijvoorbeeld subsidie, duurzaamheidslening, (revolverend) fonds, korting op leges), inbreng van kennis en het stimuleren van duurzaam vervoer (snelfietsroutes, openbare oplaadpunten voor elektrische fiets en auto). Met de af te ronden nota duurzaam wonen kan

de gemeente invulling geven aan haar bijdrage aan het verder verduurzamen van het wonen in de gemeente Best.

Ook in de regio vindt samenwerking plaats (denk aan partners als Metropool Regio Eindhoven / Stedelijk Gebied Eindhoven, Slim wonen+, de Omgevingsdienst Zuid Oost Brabant, Brainport, Rijkswaterstaat en het waterschap). Deze kan verder worden geïntensiveerd. Regionale samenwerking biedt kansen om grootschalig duurzame energie opwekking te verzilveren. Bijvoorbeeld een warmtenet samen met Eindhoven, in combinatie met een grote bio energiecentrale langs het kanaal, zonnevelden in het buitengebied of enkele windturbines (voor zover de provincie daar toestemming voor verleent). Regionale samenwerking biedt ook kansen om te laten zien dat de gemeente Best een belangrijke partner is (van koplopers) in de regio. Kennisuitwisseling en deelname aan regionale initiatieven en projecten zorgen ervoor dat de gemeente Best aangehaakt blijft bij onder andere technologische ontwikkelingen die verdere versnelling in de toekomst mogelijk maken.

Komende periode wordt het huidige uitvoeringsprogramma energie- en materiaaltransitie bijgesteld en in lijn gebracht met bovenstaand programmakader. Het huidige uitvoeringsprogramma is hiervoor het vertrekpunt, opmerkingen en suggesties van de Raad en andere stakeholders die zijn opgehaald in het participatietraject van het 3-sterrendossier (waaronder de punten in bijlage b.), worden daarin verwerkt, evenals het raadsbesluit naar aanleiding van dit voorstel. Monitoring van de voortgang en resultaten (besparing, duurzame energie) maakt onderdeel uit van het uitvoeringsprogramma.

1.c.4 Een meer resultaatgerichte programmaorganisatie samen met stakeholders

Gelijktijdig met het bijstellen van het uitvoeringsprogramma zal ook de huidige organisatie worden aangepast, zowel intern binnen de gemeentelijke organisatie als met externe partners. Programma en organisatie tezamen brengen focus, structuur en een effectievere aanpak. Uitgangspunt is minder praten, meer (samen) doen. De organisatie is gericht op samenwerking waarin alle partijen hun rol pakken.

De kaders van de organisatie zijn als volgt:

- Een ambtelijk intern kernteam duurzaamheid dat de coördinatie van de uitvoering van de ambitie voor haar rekening neemt en de voortgang monitort;
- Een netwerk van partners die een proactieve rol vervullen in de uitvoering van de ambitie, koplopers zijn en vanuit die positie in staat zijn andere partijen in het netwerk in beweging te krijgen;
- Een netwerk van ambassadeurs die door hun betrokkenheid in andere netwerken aandacht kunnen vragen voor duurzaamheid in andere dossiers, waardoor we integraliteit bereiken. Ook raadsleden kunnen optreden als ambassadeur;
- Een stuurgroep met vertegenwoordigers van diverse stakeholders en portefeuillehouder(s) die de koers bewaakt, prioriteiten stelt en waar nodig bijstuurt. Bij voorkeur heeft de stuurgroep een onafhankelijk voorzitter.

Zowel intern als extern wordt zo duidelijk gemaakt wie welke rol heeft en wat van elkaar mag worden verwacht. De gemeente maakt daarbij duidelijk welk soort relatie zij heeft met haar partners (denk aan subsidie, inkoop, vrijwillig samenwerken, convenanten, etc.)

Het ambtelijk intern kernteam duurzaamheid is daadkrachtig en professioneel. Leden krijgen voldoende tijd om hun bijdrage aan de realisatie van de ambities waar te kunnen maken. Leden zijn gepassioneerd en toegewijd aan hun taak. Het kernteam zorgt dat zij goed zichtbaar is in de organisatie en daarbuiten. Het kernteam gaat efficiënt met haar tijd om door duidelijke taakverdeling, eenvoudige uitwisseling van kennis en voortgang, korte lijnen en resultaatgerichte overlegstructuren.

1.d Versnellen vereist extra inzet van capaciteit en middelen

De rol van de gemeente in de voorgestelde koers vergt tijd en geld. En omdat een versnelling noodzakelijk is om de ambitie energieneutraal en afvalloos te realiseren, is extra inzet nodig.

Extra middelen worden ook ingezet voor ondersteuning, deskundig advies en bijdragen die dienen als 'duwtje in de rug' voor partners. Bijvoorbeeld voor het bijstellen van het uitvoeringsprogramma en organisatie daarom heen en het afronden van de nota duurzaam wonen. Maar ook voor (externe) ondersteuning bij de uitvoering van de projecten van het (bijgestelde) uitvoeringsprogramma. Extra personele capaciteit wordt voorzien voor een in 2017 aan te stellen programmamanager en is ook nodig om de partners en stakeholders te ondersteunen en het vliegwiel in de samenleving verder in beweging te brengen en te houden. Er is immers een versnelling nodig. Onder "Kosten en dekking" is de extra benodigde capaciteit en middelen nader uitgewerkt.

De huidige energierekening van het totale energieverbruik van de gemeente (inclusief vervoer) bedraagt circa € 89 miljoen euro per jaar (exclusief vervoer circa € 45 miljoen euro per jaar). Dit bedrag op een andere wijze investeren in energiebesparing en duurzame energieoplossingen is de sleutel tot een energieneutrale samenleving in Best.

Kanttekeningen

Een energieneutraal en afvalloos Best staat of valt met de wijze waarop alle stake-holders deze ambitie met elkaar gaan realiseren.

Kosten en dekking

De benodigde extra personele capaciteit en middelen kunnen definitief worden bepaald op basis van het bijgestelde uitvoeringsprogramma. Vooruitlopend daarop, op basis van de voorgestelde ambitie, het al bestaande uitvoeringsprogramma en uitvoering daarvan, de aanvullingen uit het participatietraject en een kwalitatieve benchmark met andere gemeenten, voorzien wij de volgende (jaarlijkse) financiële consequenties van de geadviseerde koers voor ambitie en tempo:

Uitbreiding personele capaciteit:	100.000,- per jaar
Extra middelen:	50.000,- per jaar

Voorgesteld wordt om:

- het budget van de extra middelen van 50.000,- in 2017 ten laste te brengen van het investeringsprogramma bestaand beleid 2016-2019 nummer 42, stimulering duurzaamheid Best;
- een budget van 50.000,- beschikbaar te stellen voor uitbreiding van personele capaciteit in 2017 en deze ten laste te brengen van de vrije algemene reserve door vaststelling van de vierde begrotingswijziging 2017 (zie bijlage e.);
- de jaarlijkse lasten van 100.000,- voor personele capaciteit vanaf 2018 op te nemen in de kaderbrief 2018, waar een integrale afweging kan plaatsvinden;
- de jaarlijkse lasten van 50.000,- voor extra middelen vanaf 2018 op te nemen in de kaderbrief 2018, waar een integrale afweging kan plaatsvinden.

Voor eventueel aanvullende benodigde middelen voortvloeiend uit de uitvoering van de af te ronden nota duurzaam wonen en het bij te stellen uitvoeringsprogramma energie- en materiaaltransitie komen wij indien nodig met separate voorstellen.

Bewonersparticipatie

Zoals hiervoor aangegeven kunnen we als gemeente een energieneutrale en afvalloze samenleving in Best niet alleen realiseren. Binnen alle gelederen van de samenleving is een bijdrage nodig, dus ook van inwoners en ondernemers. Bewonersparticipatie is daarom een van de hoekstenen van het beleid en het (bestaande en bij te stellen) uitvoeringsprogramma. In de komende jaren zullen we nog nadrukkelijker inzetten op samenwerking met het maatschappelijk veld en het betrekken van inwoners, uiteraard met de coöperatie Best Duurzaam. De rol van de gemeente is vooral aanjagen, verbinden, faciliteren en waar nodig regisseren.

Communicatie

De uitkomsten en vervolgstappen van het 3-sterrendossier duurzaamheid zullen kenbaar worden gemaakt in lokale en sociale media.

Procedure en planning

Verdere uitvoering van het beleidsplan energie- en materiaaltransitie, op basis van het resultaat van het 3-sterrendossier duurzaamheid, vindt plaats conform het bij te stellen uitvoeringsprogramma 2015-2016.

Evaluatie

De voortgang van de uitvoering wordt jaarlijks geëvalueerd en wordt gerapporteerd via de reguliere P&C cyclus. Het bijgestelde uitvoeringsprogramma zal worden behandeld in een raadsessie.

Bijlagen

- a. BL 17-04040 Overzicht participatietraject
- b. BL17-03796 Resultaten duurzaamheidsdialoog 23 mei 2016
- c. BL17-03786 Definities
- d. BL17-03821 Analyse energiehuishouding
- e. BL17-03825 Vierde begrotingswijziging 2017
- f. IN17-01256 Concept-raadsbesluit

21-03-2017

Hoogachtend,
namens burgemeester en wethouders van Best

Anton van Aert
Burgemeester

Ceciel Noordman
secretaris